

LENA

© Leny Hamminga, Taarlo

Stichting Het Drentse Boek, 2017

Huus van de Taol, Postbus 163, 9410 AD Beilen
www.hetdrentseboek.nl | www.huusvandetaol.nl

Binnenwerk Het Drentse Boek

Omslag Wouter van Tilborg

Spelling Metha Struiving

ISBN 978 90 6509 266 3

*De uitgaven van Het Drentse Boek worden mede mogelijk
gemaakt door subsidie van de provincie Drenthe*

Leny Hamminga

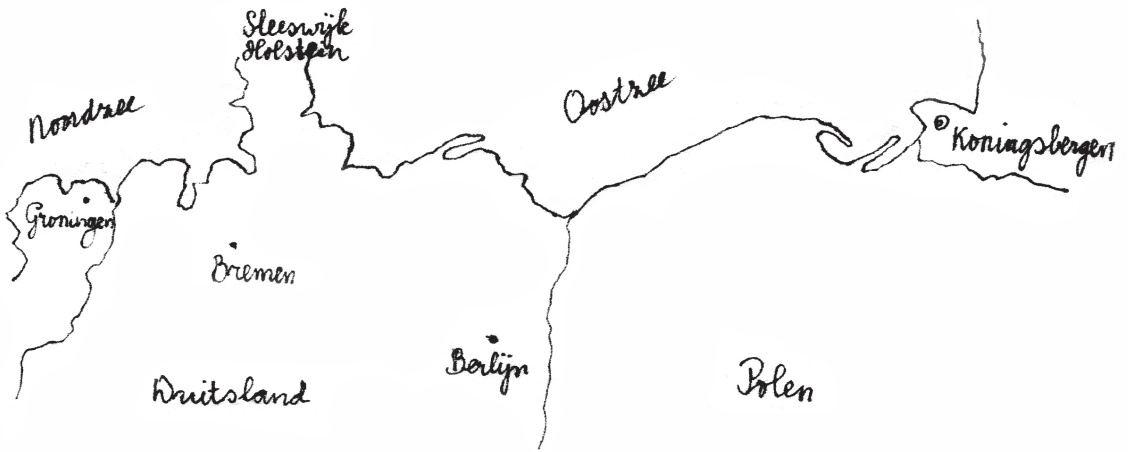
LENA

d|b

HET DRENTSE BOEK

Lena

Ik ben Lena Tepper.

Mien mam leut mij aan heur schrale heupen ontsnappen aan de oevers van het Zuudlaordermeer. Het was 1888.

In mien gedachten was der altied wind en waaide het lange riet, net as de golven op het duustere meer. Een mens wordt kleurd deur zien omgeving.

Toen ik geboren wuur, leup de negentiende eeuw op zien leste benen.

Het was 1888. Van Gogh schilderde zien eerste zunnbloemen. Dat kan ik achternao vertellen, tóén har gien mens in mien omgeving weet van Van Gogh.

Dat ik zul starven aan de rand van Assen in een boerderij die Zwaluw heette, kun ik niet weten. Dat mien man en mien kinder deur mien dood terecht kwamen in een duuster dennenbos in een holten vakantiehoes, har ik ok niet dacht.

Wel veurzag ik dat de jonges mij niet naoleupen. Ik was dun, lang veur die tied, en mien gruun-broene ogen lagen in donkere kassen. Ik har altied een blos op mien wangen, tot ik ziek wuur. Toen ben ik jaoren lang wit west.

Der was maor één spiegel in hoes en dat glas vertelde mij genog. Ik leek op mien pap, Harke, lang en dun en al krom toen e nog maor achtentwintig was. Het knooien op de grote pachtboerderij in Kropswolde verbrandde het vet op zien spieren.

Het was een mooie boerderij. Der was een hoog veurhoes met drie grote raomen. Boven had ik mien slaopkamer. Deur het raom kon ik over het Zuudlaorder meer kieken. Dat lillijke duustere meer dat daor golfde boven een zompige bodem van veen. Ik heb een hekel aan meren. As ik kon zul ik vortlopen, maor waor kan een wicht zoas ik hen? Ach, ik zal niet op mien verhaol veuroetlopen.

Der is een kind van tien jaor keuningin in oes laand worden en heur mam helpt heur regeren. Bij oons in hoes is mien ma de keuningin. Harmanna van

Holstein heet ze.

Dat is een keuninklijke naam. Wied vort, bij Denemarken, lig een laand dat Holstein heet. Ik fantaseer dat mien moeder daor vandaon komp.

Het liefste stao ik achter het hoes. Daor, veurbij de droevige hoezen van Hoogezand, lig het oosten. Daor komp de zun op. Ooit, wel wet hoe lang leden, bint der mensken oet het oosten dizze kaant opkommen. Mien pap hef dat verteld. Ik probeer te begriepen wat heur bezielt hef. Waorum weg oet het oosten, waor de grond hoger en dreuger is, waor de zummers warm en altied zunnig bint? Der liggen daor roggevelden zo groot, daj der niet overhen kunnen kieken. Der binnen velden zo wied, heuvels zo mooi, waor bloemen bluien die wij hier niet kennen. En al binnen de winters daor streng, zo streng as wij hier niet begriepen kunnen, dan nog was ik daor niet weggaon. Waorum naor het westen, naor dat laand van veen en waoter, van mist en regen?

Het moet een helse tocht west wezen. De Teppers binnen oet Koningsberg dizze kaant op kommen. Dwars deur Prusen. Zo kwamen ze in Kolham. De klank Kolham steeit mij niet aan. Het klinkt bot en kold. Koningsberg is wat anders. Daor in het oosten hebben de plaotsen aandere naomen. Romantische naomen. Hier vlakbij stroomt de Hunze. Daorgunders, honderden kilometers naor het oosten vloeien de Wisla en de Pregolja naor de Oostzee. Lijfland, Silezië, Bohemen, het bint naomen waor ik van hol omdat ik der een wereld bij kan deenken van oetgestrektheid en ruimte. Maor ik zal der nooit kommen. Mien wereld is oetzet tussen Grunning, Veendam en Assen. Een driehoek die veur het grootste diel bestiet oet veengrond. Gelukkig begunt bij Zuudlaoren het zaand.

Het zaand

Het is een stille dag in augustus. Ik ruuk altied in augustus het begun van de harfst. Het stemt mij weemoedig, want het komp zo onverwacht. Nog hef elke morgen het geluud en de geur van de zummer, tot zo iniens, as ik boeten kom, het aanderts is. Vogels zwiegen, het gras is nat van dauw, de zun komp zo rood op. Ik dèenk dat het dat onontkombare is dat mij benauwt. Zo zal het altied wezen. Zummer, harfst, winter, lente. Jaor nao jaor. En ik kan maor niet bliede worden van de komst van de lente omdat ik alweer dèenk aan de harfst die op de loer lig.

Ik kan mij indèenken dat ik die dag probeer te ontsnappen aan mien melancholie en met Jantine en Willemina, mien zusters, een wandeling wol maken. Mien moeder stiet ons nao te kieken. Heur holding strak en onverzettelijk. Ik har heur met hebben wild. Maor dat zal ze nooit doen. In heur ogen hef een wandeling gien doel. Wij lopen in de richting van Zuudlaoren. Op mien verzuuk. Ik hol van de grote ekkelbomen daor op de brink en van de bossen en de heidevelden verderop bij Schipbörg en Zeegse. Wij zien der mooi uut. Alledrie hebben wij een hoed op met een lint en een strik en onze jurken binnen van goeie stof. Die van mij is donkerblauw met een klein wit stippie. Mien kraag is van gerute stof, blauw en gruun en rood. Toen ik dat uitkoos zee Jantine dat het niet paste, stippen en ruten, maor ik vun het juist apart. Zuudlaoren komp in zicht. 'Daor is ja niks te beleven', zeggen Jantine en Willemina. Zij willen liever naor Grunning. Ik zeg niks terug en blief stevig deurstappen. Wij hebben stoet metnommen en liggen 's middags in de heide. De zun is warm, bijen en hommels zweven over de parse bloemen. Ik kiek uut over een zandverstoeving. Der lopen mieren in kolonnes deur het zaand. Mien zusters smoezen met mekaar. Veur mij hebben ze geheimen. Ze trekken heur rokken op en willen vort. Ik wil blieven. Ik bin een boetenstaonder. 's Aovends, as we terug binnen in Kropswolde, vertellen ze aan moeke dat ik in de mieren zeten heb. Moeke schudt heur heufd.

‘Zo moej maor doen’, zeg ze. Wat bedoelt ze daormet? Toen wus ik het niet, nou wel. Ik bin niet damesachtig genug. Straks wil gienien mij hebben. Later bin ik boven in het hoes. Ik kiek over het meer. Dat duustere meer. Gaanzen kommen aanvliegen en dalen neer om er te slaopen. Heur kreten maken mij wee om het hart.

Gaanzen

Moeke Harmanna drag het hart hoog. Daorum mag ik naor school in Hoogezand. Arbeiderskinder moeten nao de legere school metwarken op het laand of as dienstmeid dienen bij een boer. Ik mag gelukkig naor school. Misschien kan ik laoter mien eigen kost verdienen en huuf ik niet te trouwen. Der binnen vrouwen die dat kunnen. Daorover praot ik niet. Ik dèenk het allennig maor.

Van pa heb ik een Fongersfiets kregen. Der zit een mooie jasbescharmer op van gekleurd draod. De eerste keer fietsen was angstig. Ik was bang dat ik vallen zul en het leek of het stuur een eigen wil har. Nou is het heerlijk. As ik 's morgens opstap en rechtsof sla is het asof ik vleugels krieg. Mien haor geeit löszitten en aait mien hals en ik zul kunnen deurfietsen tot aan het einde van de wereld. Zo'n gevuul moeten vogels hebben. Die hebben de heule grote hemel en kunnen vliegen naor waor ze willen.

Jur Kromp hef mij een poos de vreugde van het fietsen ofnomen. Die morgen was ik onderweg toen ik hum in het veld zag lopen, met een lange stok. Hij achtervolgde een gans die wanhopig opvliegen wol. 'Hol op, hol op!' reup ik hum toe. De gans strukelde over zien eigen grote voeten, rolde in het gras, kwam weer overeind, gakte en gierde van angst. Hij wol over de sloot vliegen, kwam even op van de grond, zakte weer neer. Bloeddruppels rolden over zien mooie grieze hals. Jur rende en schreeuwde en sleug de stok in het gras. De gans in doodsnood vloog met zien leste krachten op, daolde en veuil tegen mien veurwiel. Ik remde en verloor mien evenwicht. De fiets schuurde tegen mien benen. Ik luut hem vallen en kwam zölf ok te vallen. De gans vloog gakkend de straot over en verdween in de bossies aan de andere kaant van de weg. Het was opiens stil. Jur stun in het hoge gras, keek mij schuuns aan, draaide zuch um en leup met de kop in de nek weg. Sinds die tied kan ik het roepen van de gaanzen niet meer zo goed verdraogen. Het trilt om mien hart as ik ze 's morgens van het meer opvliegen heur.

Ik zie op tegen de nacht as ze 's aovends terugkommen. Ze vliegen recht over ons hoes. Ik heur de wind onder de vleugels. En altied roepen ze. Het is een treurige klank. Ze klaogen mij aan. En ik klaog Jur aan. Fietsen is nou gewoon bewegen. Gien vreugde meer. Ik heb niet kunnen bedèenken dat mien kleindochter, laoter, op een morgen in oktober, op een mistig schoolplein zal staon en opkieken naor de gaanzen; kinder lawaaïen um heur toe en ze zal de heule dag de echo van de gaanzen in heur oren heuren en droevig worden en heimwee hebben naor het onbestemde en niet weten waarom.